

Celek

Tradiční dvojice celek-část s sebou významově přináší a nám pak sugeruje cosi hluboce nesprávného, totiž že celek můžeme v části rozdělit, nebo dokonce něco tak naprosto protismyslného, jako že celek je možno z částí ustavit (případně sestavit). Nechme na chvíli stranou přesné vymezení toho, co to je část, neboť i tady budeme mít již za chvíli co opravovat. To, co lze z částí sestavit, není nikdy celek, nýbrž vždycky pouze hromada. Naproti tomu celek, který rozdělíme či rozložíme v části, přestává být celkem a stává se také hromadou. Hromadu ovšem docela dobře můžeme rozdělovat na části, a budou to pak opět hromady (menší hromádky), nebo to bude něco dále již nerozdělitelného (staří Řekové tomu dále nedělitelnému říkali ATOMOS). Řekové nám vsugerovali, že to, co už nelze dál dělit, je vlastně proto nedělitelné, že je to tak malé. To také byla chyba: nedělitelný je každý celek. Násilím z něho sice můžeme udělat několik kusů (částí), ale tím celek zničíme (nebo alespoň vážně poškodíme; některé celky jsou schopny regenerace, ale to bychom předbíhali). Proti celku tedy logicky nestojí část, nýbrž hromada. Základní otázkou pak zůstává, v čem nebo čím je založen rozdíl mezi hromadou a celkem: co dělá celek celkem? V hromadě je každá „část“ více méně samostatná a souvisí s ostatními částmi a s celou hromadou je vnějšně. Naproti tomu v celku zůstává každá „část“ částí celku a není samostatná, nýbrž je vnitřně zaujatá svou přináležitostí k celku: každá taková „část“ celku je opravdu sama také tím celkem, není jenom a ani hlavně sebou samotnou. Celek se tak z částí neskládá, nýbrž „částí“ takto angažované vytvářejí celek: celek je společným „výtvorem“ oněch „částí“, které nezůstaly sebou samými.

(Berlín, 930227-1)